

УДК 340.137.3+341.161+342.56

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-10-9-14

Рябовол Лілія Тарасівна,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
державно-правових дисциплін та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
 e-mail: lryabovo18@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3558-2103>

ДОКУМЕНТИ ОРГАНІВ РАДИ ЄВРОПИ ЯК ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

У статті акцентовано, що незалежно від виду моделі правоохоронної системи, які функціонують у зарубіжних країнах, особливу роль у них відіграє прокуратура. Мета статті – встановити, які документи органів Ради Європи заклали нормативне й теоретичне підґрунтя реформування прокуратури в Україні в умовах європейської інтеграції, та визначити відповідні положення цих актів. Виходячи зі змісту ЄКПД, підтримано наукову позицію, що діяльність прокуратури – ефективний засіб правового захисту в разі порушення прав людини та основоположних свобод. Проведено аналіз таких документів Ради Європи, як: Бордоська декларація від 18.11.2009; Рекомендації ПАРЄ (№ 1604 (2003), № 1722 (2005), № 1755 (2010)); Рекомендації Комітету Міністрів РЄ державам-учасникам (№ 19 (2000), № 11 (2012)); Висновок ПАРЄ № 190 (1995); Висновок Консультативної Ради Європейських Суддів № 18 (2015); Плани дій Ради Європи для України. Встановлено, що органи прокуратури покликані відігравати суттєву роль для забезпечення безпеки суспільства, верховенства права, прав та свобод людини. Констатовано, що ПАРЄ приділяє значну увагу питанню організації діяльності прокуратури в контексті функціонування демократичних інституцій. На основі аналізу перелічених актів органів РЄ зроблено висновок, що загальний нагляд як функція прокуратури суперечить європейським стандартам, оскільки, на її реалізацію ці органи наділяється повноваженнями, що значно перевищують ті, які необхідні в демократичній державі. Водночас, виявлено, що відповідний європейський досвід не є однозначним, підтримано наукову позицію, що нагляд за додержанням законів у демократичній державі не порушує її демократичний характер. Констатовано, що в різних аспектах організації та діяльності прокуратури в країнах ЄС свій вияв знаходить така обов'язкова вимога, як незалежність прокуратури від органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

Ключові слова: зарубіжні держави, права і свободи людини, європейські стандарти діяльності прокуратури, незалежність та неупередженість судової влади та прокуратури, демократична правова держава.

Riabovol L. DOCUMENTS OF THE STRUCTURES OF THE COUNCIL OF EUROPE AS A BASIS FOR PROSECUTOR'S OFFICE REFORM IN UKRAINE

The article emphasizes that regardless of the type of model of the law enforcement system that operates in foreign countries, the prosecutor's office plays a special role in them. The purpose of the article is to establish which documents of the Council of Europe bodies have laid the normative and theoretical basis for the reform of the prosecutor's office in Ukraine in the context of European integration, and to determine the relevant provisions of these acts. Based on the content of the European convention, the scientific position is supported that the activity of the prosecutor's office is an effective means of legal protection in case of violation of human rights and fundamental freedoms. An analysis of such documents of the Council of Europe, as: Bordeaux Declaration of 18.11.2009; PACE Recommendations (№ 1604 (2003), № 1722 (2005), № 1755 (2010)); Recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states (№ 19 (2000), № 11 (2012)); PACE Conclusion № 190 (1995); Opinion of the Advisory Council of European Judges № 18 (2015); Council of Europe Action Plans for Ukraine. It has been established that the prosecutor's office is called upon to play a significant role in ensuring the security of society, the rule of law, human rights and freedoms. It was stated that the PACE pays considerable attention to the organization of the prosecutor's office in the context of the functioning of democratic institutions. Based on the analysis of the listed acts of the CoE bodies, it is concluded that general supervision as a function of the prosecutor's office contradicts European standards, as these bodies are empowered to implement it significantly in excess of those required in a democracy. At the same time, it was found that the relevant European experience is not unambiguous, the scientific position is supported that the supervision of compliance with the law in a democratic state does not violate its democratic character. It was stated that in various aspects of the organization and activity of the prosecutor's office in the EU countries such a mandatory requirement as the independence of the prosecutor's office from the legislative, executive and judicial authorities finds its expression.

Key words: foreign states, human rights and freedoms, European standards of the prosecutor's office, independence and impartiality of the judiciary and the prosecutor's office, democratic state governed by the rule of law.

Постановка проблеми. В умовах трансформації вітчизняної правової системи, у тому числі системи правоохоронних органів, доцільність і необхідність вивчення та впровадження відповідного позитивного досвіду, накопиченого у світовій практиці, не викликає сумнівів. У зарубіжних країнах сформувалися різні

види правоохоронних систем, однак, незалежно від конкретної функціональної моделі, особливу роль у ній відіграє прокуратура.

Орієнтиром для реформування вітчизняної прокуратури у тому контексті, що Україна – активний учасник євроінтеграційних процесів, є відповідні документи органів Ради Європи (РЄ), які прямо визначають статус прокуратури або опосередковано стосуються його. Виконання відповідних положень є необхідною умовою втілення євроінтеграційних прагнень нашої держави, які знайшли своє закріплення в Основному Законі – Конституції України, у Преамбулі якої акцентовано на незворотність європейського курсу України [8]. Наразі не можна не погодитися з О. В. Хорсуненко у тому, що саме міжнародні акти (у тому числі документи РЄ) як такі, що є найбільш відповідними до рівня розвитку сучасних демократичних і правових держав, є фундаментом, на якому має базуватися реформування органів прокуратури в Україні [18, с. 145-146].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відповідна проблематика активно розробляється вітчизняними вченими. Європейський досвід визначення, нормативного закріплення та втілення принципів діяльності прокуратури вивчали С. В. Банах, О. А. Банчук, В. М. Єднак, О. В. Заїка, С. К. Іонушас, О. С. Козачук, А. В. Лапкін, І. В. Ліпінська, В. А. Миколенко, І. В. Озерський, Л. В. Омельчук, М. Н. Стефанчук, В. В. Стеценко, В. М. Сущенко та ін. Європейські стандарти діяльності прокуратури як важливий чинник реформування правоохоронної системи дослідив В. А. Миколенко. Питання міжнародних стандартів професійної етики прокурорів, зарубіжний досвід їх реалізації та напрямки його впровадження у службовій і позаслужбовій поведінці працівників прокуратури в Україні розробляли С. О. Петров, С. В. Подкопаєв, О. С. Проневич, А. М. Чернобай, О. О. Шандула та ін. У контексті своїх дисертаційних досліджень з позицій різних юридичних наук (теорії держави і права, адміністративного права, кримінального права та процесу тощо) до окресленої проблематики зверталися І. О. Билиця, О. В. Вакарова, Д. М. Добровольський, С. О. Жувака, Г. А. Мамедов, Н. В. Марчук, Ю. Г. Севрук, О. Л. Стасюк, В. В. Сухонос, О. В. Хорсуненко, І. І. Шульган та ін. Загалом проблема, окреслена темою статті, достатньо ґрунтовно розроблена вітчизняними вченими, водночас, у зв'язку зі своєю актуальністю продовжує притягувати науковий інтерес, чим і зумовлена мета нашого дослідження.

Мета статті – встановити, які документи органів Ради Європи заклали нормативне й теоретичне підґрунтя реформування прокуратури в Україні в умовах європейської інтеграції, та визначити відповідні положення цих актів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім звернемося до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ). Крім того, що у ст. 6 цього документу закріплено право кожного на справедливий суд, згідно зі ст. 13, «Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження» [7]. Наразі поділяємо думку О. С. Козачука, що саме діяльність прокуратури – ефективний засіб правового захисту в разі порушення таких прав [6, с. 197]. У Рекомендації № 1604 (2003) Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) прямо зазначено, що для виконання зобов'язань із захисту прав та свобод, що їх держави взяли на себе, приєднавшись до ЄКПЛ, саме органи прокуратури відіграють суттєву роль для широкого забезпечення безпеки і свободи суспільства європейських країн як такі, що покликані охороняти верховенство закону, захищати громадян від кримінальних посягань на їх права і свободи, забезпечувати права і свободи осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень, а також здійснювати нагляд за діяльністю тих органів, які виконують функції розслідування правопорушень або переслідування правопорушників [13].

Підґрунтя для реформування органів прокуратури в Україні було закладено у Висновку № 190 (1995) ПАРЄ щодо заявки України на вступ до РЄ. У документі зазначалося, що роль та функції Генеральної прокуратури мають бути змінені так, аби цей інститут відповідав стандартам РЄ, передусім щодо здійснення загального контролю за додержанням законності [3].

Значну увагу питанню організації діяльності прокуратури ПАРЄ приділяє у контексті функціонування демократичних інституцій, так, з метою надання українській владі всебічної допомоги в розбудові відкритого й демократичного суспільства в Рекомендації № 1722 (2005) запропоновано інтенсифікувати, крім іншого, і реформу прокуратури та навчання прокурорів [12]. Важливою у цьому контексті є Резолюція № 1755 (2010), в якій акцентовано, що необхідно активізувати заходи з реформування прокуратури, зокрема з урахуванням того, що загальний нагляд як функція прокуратури України суперечить європейським стандартам, оскільки, на її реалізацію ці органи наділяється повноваженнями, що значно перевищують ті, які необхідні в демократичній державі. Як альтернативу до функції нагляду, у зазначеній Резолюції ПАРЄ рекомендовано зміцнити роль омбудсмена та запровадити систему безоплатної правової допомоги [17].

Питанню вдосконалення статусу прокуратури значну увагу РЄ приділяє в контексті планування дій щодо посилення незалежності та неупередженості судової влади. У відповідному плані дій, затвердженому Комітетом міністрів РЄ від 13.04.2016, передбачено: 1) посилення незалежності прокуратури шляхом здійснення сукупності заходів, передусім із забезпечення належних правових гарантій щодо працевлаштування і строку повноважень прокурорів; 2) гарантування, що окремі прокурори не будуть

піддаватися неналежному чи неправомірному зовнішньому та внутрішньому тиску, і що у своїй діяльності прокуратура загалом буде керуватися принципом верховенства права; 3) активізація заходів щодо попередження й подолання корупції в прокуратурі та посилення громадської довіри до її діяльності [10].

Імплементуючи відповідні приписи, згідно із Законом України № 1401-VIII від 02.06.2016, Конституцію України доповнено статтею 131¹. Відповідно до неї, функціями прокуратури України є: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [8].

Таким чином, загальний нагляд вилучено з переліку функцій прокуратури України і можна було б говорити, що варто припинити наукові дискусії щодо доцільності / недоцільності такого напрямку діяльності цього органу. Разом з тим, підґрунтя для їх продовження закладає відповідний зарубіжний досвід щодо визначення правового статусу прокуратури, зокрема щодо переліку її функцій, який наразі не є однозначним. Як констатує В. В. Сухонос, він суттєво відрізняється в різних країнах і це не залежить від форми державного правління (монархія / республіка) чи форми державного устрою (унітарна держава / федерація). Істотним чинником, натомість, є політичний режим, конкретний вид якого (демократичний / авторитарний, тоталітарний) зумовлює наявність чи відсутність у прокуратури функції з нагляду. Вчений стверджує, що в країнах з давніми демократичними традиціями і високим рівнем поваги до Конституції і законів (США, Франція, Німеччина тощо) наглядові повноваження у прокуратури – незначні або взагалі відсутні, в авторитарних і тоталітарних – достатньо широкі. Разом з тим, він спростовує тезу, що відмова від прокурорського нагляду є обов'язковою передумовою формування демократичної правової держави, і продовжує, що нагляд за додержанням законів у демократичній державі жодною мірою не порушує її демократичний характер, не обмежує дію принципу верховенства права і не впливає на незалежність суду [15, с. 10-11].

РЄ високо оцінює роль прокуратури як в системі кримінальної юстиції / кримінального правосуддя, так і поза нею, про що свідчать відповідні Рекомендації Комітету Міністрів РЄ державам-учасникам. Як зазначено у Пояснювальному меморандумі до Рекомендації № 19 (2000) «Про роль прокуратури в системі кримінального правосуддя», в усіх державах-членах РЄ існує орган державного обвинувачення – «державний прокурор», «атторней обвинувачення», «прокурор». У цій Рекомендації Комітет Міністрів РЄ виходить з того, що прокуратура відіграє провідну роль в системі кримінального судочинства, а також у міжнародному співробітництві в кримінальних справах, а сама система кримінального судочинства має вирішальне значення для захисту норм права. Згідно з цим документом, прокурори – представники органів державної влади, які від імені суспільства та в інтересах держави гарантують застосування закону, коли його порушення веде до кримінальних санкцій, враховуючи як права фізичної особи, так і необхідну ефективність системи кримінального судочинства [14]. Як бачимо, визначено два орієнтири в діяльності прокурора у цій сфері – права фізичної особи та ефективність системи кримінального судочинства, при цьому, пріоритетними є права людини.

Як орган влади прокуратура відіграє важливу роль в усіх національних правових системах, у тому числі у відповідних системах кримінального судочинства, однак, її функції та конкретні повноваження відрізняються. На таку ситуацію можемо екстраполювати положення Висновку № 18 (2015) Консультативної Ради Європейських Суддів «Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії». Згідно з цим Висновком, історія, культура та юридичні традиції держав-членів РЄ значно відрізняються між собою, що призвело до виникнення різних моделей конституційних структур, які постійно розвиваються у контексті глобалізації та діяльності міжнародних і європейських організацій, зокрема ЄСПЛ, який значною мірою сприяє захисту прав людини [11].

У Рекомендації № 19 (2000) Комітету Міністрів РЄ наявність відмінностей у статусі прокуратури в різних країнах ЄС пояснюється тим, що європейська правова система розділена на дві культури. Це знаходить своє відображення в організації як кримінального процесу (процедура винесення обвинувачення або слідча процедура), так в порушенні кримінального переслідування (нормативна або дискреційна система). Відповідно, виокремлено дві моделі: французька «*ministere public*», в якій посадові особи мають монополію на кримінальне переслідування в межах слідчої системи; англо-саксонська «прецедентна», в якій кримінальне переслідування може бути ініційовано як поліцією, так і жертвою [14].

І. І. Шульган позначила першу модель як континентально-європейську, другу – як американо-британську. У рамках першої вчена визначила такі основні функції прокуратури, як: здійснення кримінального переслідування, підтримання державного обвинувачення та участь в інших судових справах, здійснення представництва інтересів держави, реалізація деяких наглядових повноважень. У зв'язку з цим європейські прокуратури, як правило, належать до правоохоронних органів або установ юстиції та підпорядковуються відповідним міністрам, тобто формально є у складі органів виконавчої влади, водночас, свої функції реалізують при судах і, таким чином, функціонують у рамках судової системи [19, с. 151]. Так, у Франції прокуратура є складником структури Міністерства юстиції, що зумовило особливості її організації та функціонування при судових органах – трибуналах великої інстанції, апеляційних і касаційних судах. Основне призначення французької прокуратури – забезпечувати дотримання законів у сфері кримінального

права, чим визначаються її повноваження: порушення кримінальних справ; здійснення нагляду за органами, які проводять розслідування; підтримання обвинувачення в суді; контроль за законністю судових вироків та їх виконанням [4, с. 109-113].

Щодо американо-британської моделі, її основними функціями є: здійснення кримінального переслідування, підтримання публічного обвинувачення, участь в судах як органу представництва публічної влади. Наглядові функції наразі відсутні. Організаційно прокуратура є швидше не органом державної влади, а сукупністю професійних корпорацій юристів, які перебувають на державній службі, тобто найняті клієнтом – представником публічної влади [19, с. 151]. До прикладу, в механізмі держави в Англії прокуратура як така відсутня, а функції, властиві для неї, виконують інші службові особи – Генеральний атторней, який очолює адвокатуру на рівні всієї держави, його представники та місцеві атторнеї [5, с. 131-132].

У вже згаданій Рекомендації № 19 (2000) Комітету Міністрів РЄ вказано, що місце прокурора в системі кримінального судочинства визначається сукупністю чинників, найважливішими серед яких є характер взаємовідносин органів прокуратури з іншими органами державної влади, передусім виконавчої та судової. У взаємовідносинах з державною виконавчою владою прокурори можуть бути як підпорядкованими їй, так і незалежними від неї. Щодо відносин із суддями, прокурори можуть належати до однієї з ними фахової служби, або – до окремої самостійної служби. Так чи інакше, всі держави-члени намагаються забезпечити відповідність своїх законів і норм до загальноєвропейських принципів, передусім положень ЄКПЛ [14].

В різних аспектах організації та діяльності прокуратури в країнах ЄС свій вияв знаходить така обов'язкова вимога, як незалежність цих органів. Передусім йдеться про незалежність від законодавчої та виконавчої влади, проте, не менш важливим є незалежність у взаємовідносинах прокуратури і суду. На врегулювання відповідних відносин Радою Європи прийнято значну кількість документів. Так, на запит Комітету Міністрів РЄ висловити думку щодо взаємовідносин між суддями та прокурорами, в Бордоській декларації Консультативна рада європейських суддів та Консультативна рада європейських прокурорів, погодилися із тим, що судді і прокурори мають бути незалежними у здійсненні своїх повноважень, а також діяти незалежно один від одного. Разом з тим, зазначили, що на прокуратуру і суд покладено різні, водночас взаємодоповнюючі функції, належне виконання яких є гарантією справедливого, неупередженого та ефективного відправлення правосуддя. Наразі йдеться про незалежність у розумінні «невтручання», що означає – прокурор є вільним від зовнішнього та неналежного внутрішнього тиску. Загалом, умовами справедливого відправлення правосуддя є: рівність у правах обвинувачення та захисту; повага до незалежності суду; дотримання принципу розподілу влади та обов'язкової сили остаточних судових рішень [2].

На основі аналізу європейського досвіду та положень Рекомендації № 19 (2000) Комітету Міністрів РЄ, Л. Бахмайер, М. Лінгбо та Е. Сванідзе визначили принципи організації та діяльності прокуратури. До них вони віднесли ієрархічну структуру прокуратури побудови й акцентували, що, навіть у тих країнах, в яких цей орган має повну незалежність, як, наприклад, в Італії, його внутрішня організація, зазвичай, є ієрархічно структурованою. Це передбачає, що Генеральний прокурор видає загальні інструкції та вказівки, чим забезпечується однакове тлумачення й застосування норм кримінального права і загальних процесуальних стандартів. Згадані вчені при цьому наголошують, що ієрархічна підпорядкованість прокурорів, однак, не означає що вони мають беззастережно виконувати накази керівництва [16, с. 5]. Наразі вони виходять з положення Рекомендації № 19 (2000) Комітету Міністрів РЄ, згідно з яким, ієрархічна структура прокуратури є необхідною з огляду на завдання, які виконуються цим органом. Водночас для того, щоб уникати особистої упередженості, взаємовідносини між різними ієрархічними рівнями в його структурі мають регламентуватися чіткими, однозначними правилами [14].

Л. Бахмайер, М. Лінгбо та Е. Сванідзе вказали також на принцип діяльності прокуратури, який стосується організації її внутрішньої роботи. Його сутність у тому, що процеси розподілу й перерозподілу кримінальних справ мають відповідати вимогам неупередженості й незалежності, забезпечувати належну діяльність системи кримінального правосуддя, зокрема, щодо рівня юридичної кваліфікації та спеціалізації з окремих питань. Важливим, з огляду на спеціалізацію прокурорів і підрозділів прокуратури, є забезпечення їх координації. Принциповим є також відповідність діяльності прокурорів до закону і дотримання вимог неупередженості, справедливості, прозорості, рівності сторін у судовому процесі, в якому прокурори мають сприяти ефективності й оперативності судових проваджень [16, с. 5].

Рекомендація № 11 (2012) Комітету Міністрів РЄ визначає роль прокуратури поза сферою кримінального провадження – безпосередньо представництво загальних або публічних інтересів, захист прав і основоположних свобод людини, а також утвердження правової держави. Державам-учасницям наразі рекомендовано вжити всі необхідні й відповідні заходи для забезпечення того, щоб, виконуючи повноваження поза системою кримінальної юстиції, прокуратура (служба публічного обвинувачення) діяла з особливою увагою до захисту прав людини та основоположних свобод і в повній відповідності до принципу верховенства права, зокрема, щодо права на справедливий судовий розгляд. Узагальнюючи відповідну позицію профільних інституцій РЄ, Я. Берназюк вказує, що участь прокурора у судовому провадженні поза межами кримінального процесу є винятком [1].

У стратегічному програмному документі – Плані дій Ради Європи для України на 2018-2021 рр. [9, с. 10, 17] визнано, що позбавлення прокуратури функції загального нагляду – важливий крок у виконанні Україною зобов'язань, узятих на себе під час вступу до Ради Європи, проте, необхідно: продовжувати реформування цієї інституції на нових конституційних засадах, вдосконалювати та узгоджувати нормативно-правову базу, переглянути організаційну структуру, оптимізувати внутрішні робочі процедури з метою підвищення ефективності діяльності, зміцнення незалежності прокурорів; розробити нову систему відбору персоналу, оцінювання показників роботи, початкової підготовки та підвищення кваліфікації; у процесі підготовки до виконання прокурорських функцій застосовувати передовий європейський досвід і стандарти, закріплені в ЄКПЛ та рішеннях ЄСПЛ. У зв'язку з позбавленням прокуратури функції загального нагляду за дотриманням прав людини, у Плані наголошено на необхідність додаткового зміцнення спроможності Омбудсмена захищати права людини.

Висновки. Отже, прокуратура – важливий, як правило обов'язковий, орган у механізмі кожної держави. Конкретне місце прокуратури у такому механізмі, її статус та функції у різних державах неоднакові, проте, в усіх європейських країнах вони діють на єдиних принципах, закріплених у документах Ради Європи. В умовах європейської інтеграції необхідним є вивчення і впровадження позитивного зарубіжного досвіду у сфері організації та діяльності прокуратури в Україні, а виконання відповідних документів органів Ради Європи є обов'язковим. Перспективним у напрямку дослідження є обґрунтування умов реалізації принципів діяльності прокуратури, визначених у цих документах, у вітчизняній практиці функціонування таких органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берназюк Я. Міжнародні стандарти участі прокурора у судовому провадженні поза межами кримінального процесу. *Судебно-юридическая газета (Блог)*. 11.06.2020. URL: <http://surl.li/yfqb>
2. Бордоська декларація : Рада Європи; Декларація від 18.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a50#Text (дата звернення: 03.04.2021)
3. Висновок № 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи : Висновок, Міжнародний документ від 26.09.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_590#Text (дата звернення: 06.04.2021)
4. Дунас Т. О. Прокурор у цивільному процесі іноземних держав. *Вісник прокуратури*. 2003. № 7. С. 109-113.
5. Заворотний Я. С. Аналоги органів прокуратури у Великобританії, Ірландії та на Мальті. *Актуальні проблеми політики*. 2009. Вип. 37. С. 128-137.
6. Козачук О. С. Роль положень міжнародних документів у діяльності прокуратури у воєнній сфері поза межами кримінального провадження. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 71. С. 192-199.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 06.04.2021)
8. Конституція України : Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://surl.li/gdyl> (дата звернення: 07.04.2021)
9. План дій для України на 2018-2021 рр. : Комітет міністрів Ради Європи, План від 21.02.2018. URL: <http://surl.li/yfqc> (дата звернення: 07.04.2021)
10. План дій щодо посилення незалежності та неупередженості судової влади: Комітет міністрів Ради Європи, План від 13.04.2016. URL: <http://surl.li/yfqd> (дата звернення: 05.04.2021)
11. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії : Висновок № 18 (2015) Консультативної Ради Європейських Судів від 16.10.2015. URL: <http://surl.li/hwcb> (дата звернення: 06.04.2021).
12. Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною : Рекомендація № 1722 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 05.10.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_612#Text (дата звернення: 05.04.2021)
13. Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві закону : Рекомендація № 1604 (2003) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 27.05.2003. URL: <http://surl.li/yfqi> (дата звернення: 05.04.2021)
14. Про роль прокуратури в системі кримінального правосуддя : Рекомендація № 19 (2000) Комітету Міністрів Ради Європи Рекомендація від 06.10.2000. URL: <http://surl.li/yfqh> (дата звернення: 15.04.2021)
15. Сухонос В. В. Прокуратура в механізмі Української держави: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2009. 35 с.
16. Тематична директорія принципів до проекту закону про прокуратуру України / Л. Бахмайер, М. Лінгбо, Е. Сванідзе. URL: <https://rm.coe.int/16802e65dc>
17. Функціонування демократичних інституцій в Україні : Резолюція № 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 04.10.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a19#Text (дата звернення: 06.04.2021)
18. Хорсуненко О. В. Роль міжнародних правових актів у визначенні незалежності прокурора в Україні. *Правова держава*. 2016. № 23. С. 141-147.
19. Шульган І. І. Прокурор в кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2020.

REFERENCES:

1. Bernaziuk, Ya. (2020). Mizhnarodni standarty uchasti prokurora u sudovomu provadzhenni poza mezhamy kryminalnogo protsesu. [International standards of participation of the prosecutor in court proceedings outside the criminal process]. *Sudebno-yurydycheskaia hazeta (Bloh)*. Retrieved from: <http://surl.li/yfqb> [in Ukrainian].
2. Bordoska deklaratsiia: Rada Yevropy. (2009). [Bordeaux Declaration: Council of Europe]. Deklaratsiia. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a50#Text [in Ukrainian].
3. Vysnovok № 190 (1995) Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy shchodo zaiavky Ukrainy na vstup do Rady Yevropy. [Conclusion № 190 (1995) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on Ukraine's application to join the Council of Europe]. *Vysnovok, Mizhnarodnyi dokument vid 26.09.1995*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_590#Text [in Ukrainian].
4. Dunas, T. O. (2003). Prokuror u tsyvilnomu protsesi inozemnykh derzhav. [Prosecutor in civil proceedings of foreign states]. *Visnyk prokuratury*, 7, 109-113 [in Ukrainian].
5. Zavorotnyi, Ya. S. (2009). Analohy orhaniv prokuratury u Velykobrytanii, Irlandii ta na Malti. [Analogues of the prosecutor's office in Great Britain, Ireland and Malta]. *Aktualni problemy polityky*, 37, 128-137 [in Ukrainian].
6. Kozachuk, O. S. (2014). Rol polozhen mizhnarodnykh dokumentiv u diialnosti prokuratury u voienii sferi poza mezhamy kryminalnogo provadzhennia. [The role of the provisions of international documents in the activities of the prosecutor's office in the military sphere outside of criminal proceedings]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 71, 192-199 [in Ukrainian].
7. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: Konventsiiia, Mizhnarodnyi dokument vid 04.11.1950. (1950). [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR*. Retrieved from: <http://surl.li/gdyl> [in Ukrainian].
9. Plan dii dlia Ukrainy na 2018-2021 rr. (2018). [Action Plan for Ukraine for 2018-2021]. *Komitet ministriv Rady Yevropy, Plan vid 21.02.2018*. Retrieved from: <http://surl.li/yfqc> [in Ukrainian].
10. Plan dii shchodo posylennia nezalezhnosti ta neuperedzhenosti sudovoi vlady. (2016). [Action Plan for Strengthening the Independence and Impartiality of the Judiciary]. *Komitet ministriv Rady Yevropy, Plan vid 13.04.2016*. Retrieved from: <http://surl.li/yfqd> [in Ukrainian].
11. Pozytiisia sudovoi vlady ta yii vidnosyny z inshymy hilkamy derzhavnoi vlady v umovakh suchasnoi demokratsii : Vysnovok № 18 (2015). [The position of the judiciary and its relations with other branches of government in a modern democracy]. *Konsultatyvnoi Rady Yevropeiskykh Suddiv vid 16.10.2015*. Retrieved from: <http://surl.li/hweb> [in Ukrainian].
12. Pro vykonannia oboviazkiv ta zoboviazan Ukrainoiu: Rekomendatsiia № 1722. (2005). [On the implementation of Ukraine's responsibilities and obligations: Recommendation № 1722]. *Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy vid 05.10.2005*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_612#Text [in Ukrainian].
13. Pro rol prokuratury v demokratychnomu suspilstvi, zasnovanomu na verkhovenstvi zakonu: Rekomendatsiia № 1604 (2003) [On the role of the prosecution in a democratic society based on the rule of law: Recommendation № 1604]. *Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy vid 27.05.2003*. Retrieved from: <http://surl.li/yfqi> [in Ukrainian].
14. Pro rol prokuratury v systemi kryminalnogo pravosuddia: Rekomendatsiia № 19. (2000). [On the role of the prosecutor's office in the criminal justice system: Recommendation № 19]. *Komitetu Ministriv Rady Yevropy Rekomendatsiia vid 06.10.2000*. Retrieved from: <http://surl.li/yfqh> [in Ukrainian].
15. Sukhonos, V. V. (). *Prokuratura v mekhanizmi Ukrainiskoi derzhavy: problemy teorii ta praktyky*. [Prosecutor's office in the mechanism of the Ukrainian state: problems of theory and practice]. Extended abstract of doctor's thesis. Odesa [in Ukrainian].
16. Bakhmaier, L., & Linhbo, M., & Svanidze E. *Tematychna dyrektoriiia pryntsyypiv do proektu zakonu pro prokuraturu Ukrainy*. [Thematic directory of principles to the draft law on the Prosecutor's Office of Ukraine]. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16802e65dc> [in Ukrainian].
17. Funktsionuvannia demokratychnykh instytutsii v Ukraini. (2010). [Functioning of democratic institutions in Ukraine: Resolution № 1755]. *Rezoliutsiia № 1755 Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy vid 04.10.2010*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a19#Text [in Ukrainian].
18. Khorsuneneko, O. V. (2016). Rol mizhnarodnykh pravovykh aktiv u vyznachenni nezalezhnosti prokurora v Ukraini. [The role of international legal acts in determining the independence of the prosecutor in Ukraine]. *Pravova derzhava*, 23, 141-147 [in Ukrainian].
19. Shulhan, I. I. (2020). *Prokuror v kryminalnomu protsesi*. [Prosecutor in criminal proceedings]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 17.04.2021